T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 87838906-20699-E.4035150 22/07/2016
Konu : Yol ve Yemek Paraları

GENEL YAZI

Bilindiği üzere, işverenlerce sigortalılara ödenen" yol paraları" ile "yemek paraları" nın sigorta primi kesintisine tabi tutulmaması gerektiği hususunda ünitelerimize müracaatlar yapılmakta, yol paralarının yolluk kavramı içine girmemesi yada başka bir ifade ile görev yolluğu olarak ödenmemiş olması ve yemek paralarının da günlük asgari ücretin %6 sının sigorta priminden muaf olması nedeniyle bu tutarı geçen kısmının prime tabi tutulması gerektiği şeklinde verilen cevaplar üzerine Kurumumuz aleyhine İş Mahkemeleri nezdinde davalar açılmaktadır.

Mahkemelerce yardım mahiyetindeki ödemelerin nakit olarak yapılmış olmasının ödemenin mahiyetini değiştirmediği gerekçesiyle davalar Kurumumuz aleyhine neticelenmekte, ayrıca Yargıtay' ca da söz konusu kararlar onaylanmaktadır.

Yol ve yemek paralarının iadesine ilişkin taleplerin ve açılan davaların incelenmesinden, işverenlerce talep edilen yol ve yemek bedellerine ait işlerin, genellikle güvenlik, temizlik, yemek yapılması gibi ihale konusu hizmet alımı işlerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

İşverenlerce bu gibi ihale konusu işlerdeki yol ve yemek bedellerinden kesilen sigorta primlerinin işveren hissesinin iadesine ilişkin ünitelerimize yapılmış olan başvurular üzerine,

İadesi istenilen primlerin;

1-506 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemle ilgili olması halinde;

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 77 inci maddesinde,

"Sigortalılarla işverenlerin bir ay içinde ödeyecekleri primlerin hesabında;

a)Sigortalıların o ay için hak ettikleri ücretlerin,

b)Prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan sigortalılara o ay içinde ödenenlerin,

c)İdare veya kaza mercilerince verilen karar gereğince (a) ve (b) fıkralarında yazılı kazançlar niteliğinde olmak üzere sigortalılara o ay içinde yapılan ödemelerin,

brüt toplamı esas alınır.

Şu kadar ki, ölüm, doğum, evlenme yardımları, yolluk, kıdem, ihbar ve kasa tazminatları, ayni yardımlar ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca miktarları yıllar itibariyle belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları sigorta primlerinin hesabına esas tutulacak kazançların aylık tutarının

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/Ankara
Tel: (0312) 45871 10 Faks: (0312) 432 12 37
Elektronik Ağ: www.sgk.gov.tr
e-posta: isverenlerPrimDB@sgk.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Daire Başkanı: İbrahim ÖZÇELİK

LOGO

ALO 170

KAYIT DIŞI ÇALIŞMAYIN
GELECEĞİNİZİ RİSKE ATMAYIN

tespitinde nazara alınmaz. Bunların dışında her ne ad altında ödeme yapılırsa yapılsın tüm ödemeler prime tabi tutulur."

hükmünü amirdir.

Sigorta primlerinin hesabına esas tutulacak ücretlerin aylık tutarının tespitinde nazara alınmayacak yardım ve ödemeler Kanunda tek tek belirtilmiş olup, bu belirtme örnek verici değil sınırlayıcı niteliktedir. Başka bir ifade ile ikinci fıkra; nelerin matraha dahil bulunduğunu belirleyen birinci fıkranın istisnası niteliğindedir. İstisnai hükümlerin ise dar yorumlanması ve uygulanması hukukun genel ilkelerindendir.

Nitekim, 77 nci maddenin ikinci fıkrasında, yolluklar, çocuk ve aile zamları, ölüm, doğum ve evlenme yardımları ile aynı yardımlar prime esas kazancın hesabında dikkate alınmayacak ödemeler olarak tek tek sayılmış "gibi" ya da "benzeri" ifadelere yer verilmeyerek istisnalar kapsamının genişletilmesi yasa koyucu tarafından açıkça önlenmiştir.

Öte yandan, 77 nci Maddenin birinci fıkrasının "b" bendinde prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak denilmek suretiyle, ikinci fıkradaki istisnalar dışında kalan ve ücret niteliğinde olmayan para biçiminde yapılan ödemelerden sigorta primi kesilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 29/1/2004 tarih ve 25361 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Sigorta Primlerinin Hesabında Esas Tutulacak Kazançların Aylık Tutarının Tespitinde Nazara Alınmayacak Olan Yemek Parası ile Çocuk ve Aile zamlarının Günlük ve Aylık Tutarlarının Tespitine İlişkin Tebliğ"de yıllar itibariyle belirlenecek olan yemek paraları ile çocuk ve aile zamlarının ne şekilde hesaplanacağına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeye göre, Tebliğin 4 üncü maddesinin "Yemek Paraları" başlıklı (a) fıkrasında; sigortalılara yemek parası adı altında yapılan ödemelerin işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi şartıyla fiilen çalışılan gün sayısı dikkate alınarak 16 yaşından büyükler için her yıl belirlenen günlük asgari ücretin % 6' sının yemek verilecek olan gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak miktarının aylık sigorta primine esas kazançların hesaplanmasında dikkate alınmaması, dolayısıyla bu tutardan sigorta primi kesilmemesinin uygun görüldüğü açıklanmıştır.

Ayrıca, sigortalılara ödenen yol paralarının görev yolluğu niteliğinde bir ödeme mi, yoksa şehir içi ulaşım için yapılan bir ödeme mi olduğu anlaşılamamış olduğundan, görev yolluğu olması halinde prime tabi tutulmaması buna karşın şehir içi ulaşım masrafları için yapılan bir ödeme ise yukarıda belirtildiği üzere istisnalar içinde yer almadığından prim kesintisine tabi tutulması gerekmektedir.

Bu bakımdan görev yolluğu için ödenmemiş olması halinde yolluk adı altında yapılan ödemelerden ve nakden ödenen yemek bedelinin sigorta priminden muaf tutulan kısmı ayrıldıktan sonra kalan kısmından 506 sayılı Kanunun 77 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca sigorta primi kesintisi yapılması gerektiğinden sigortalılara bahse konu dönemlerde ödenen yol ve yemek ücretlerinden yersiz olarak tahsil edildiği belirtilen sigorta primlerinin iade edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

2-5510 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemle ilgili olması halinde;

" 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Prime esas kazançlar başlığını taşıyan 80 inci maddesinin birinci fıkrasında,

"4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların prime esas kazançları aşağıdaki şekilde belirlenir.

a) Prime esas kazançların hesabında;

1) Hak edilen ücretlerin,

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/Ankara
Tel: (0312) 45871 10 Faks: (0312) 432 12 37
Elektronik Ağ: www.sgk.gov.tr
e-posta: isverenlerPrimDB@sgk.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Daire Başkanı: İbrahim ÖZÇELİK

LOGO

ALO 170

KAYIT DIŞI ÇALIŞMAYIN
GELECEĞİNİZİ RİSKE ATMAYIN

2) Prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay içinde yapılan ödemelerin ve işverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen tutarların,

3) İdare veya yargı mercilerince verilen karar gereğince yukarıdaki (1) ve (2) numaralı alt bentlerde belirtilen kazançlar niteliğinde olmak üzere sigortalılara o ay içinde yapılan ödemelerin,

brüt toplamı esas alınır.

b) Ayni yardımlar ve ölüm, doğum ve evlenme yardımları, görev yollukları, seyyar görev tazminatı, kıdem tazminatı, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödeme, keşif ücreti, ihbar ve kasa tazminatları ile Kurumca tutarları yıllar itibarıyla belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları, işverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgari ücretin % 30'unu geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payları tutarları, prime esas kazanca tabi tutulmaz.

c) (b) bendinde belirtilen istisnalar dışında her ne adla yapılırsa yapılsın tüm ödemeler ile ayni yardım yerine geçmek üzere yapılan nakdi ödemeler prime esas kazanca tabi tutulur. Diğer kanunlardaki prime tabi tutulmaması gerektiğine dair muafiyet ve istisnalar bu Kanunun uygulanmasında dikkate alınmaz."

hükümleri yer almıştır.

5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinde hangi yardım ve ödemelerin sigorta primi kesintisine tabi tutulmayacağı tek tek belirtilmiş olup, bu belirtme örnek verici değil sınırlayıcı niteliktedir. Başka bir ifade ile primden istisna olan ödemeler tek tek sayılarak prime esas tutulacak olan ödemelerin istisnası belirtilmiştir. İstisnai hükümlerin ise dar yorumlanması ve uygulanması hukukun genel ilkelerindendir. Nitekim her iki maddede de istisna olan ödemeler sayılarak "gibi" ya da "benzeri" ifadelere yer verilmeyerek istisnalar kapsamının genişletilmesi yasa koyucu tarafından açıkça önlenmiştir.

Diğer taraftan İşveren Uygulama Tebliğinin 7.7.1 Yemek Paraları bölümünde; "Sigortalılara yemek parası adı altında yapılan ödemelerin, işyerinde veya müştemilatında işveren tarafından yemek verilmemesi şartıyla, fiilen çalışılan gün sayısı dikkate alınarak 16 yaşından büyükler için belirlenen günlük asgari ücretin % 6 sının, yemek verilecek gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak miktarı, prime esas kazançların tespitinde dikkate alınmayacak, dolayısıyla bu tutardan prim kesilmeyecektir." denilmektedir.

Buna göre, söz konusu işyerlerinde çalışan sigortalılara;

nakit olarak yapılan "yemek yardımının" yukarıda belirtilen Tebliğ maddesinde açıklandığı şekilde primden istisna olan kısmı düşüldükten sonra kalan tutarının,

nakit olarak ödenen "yol bedelinin" ise, 5510 sayılı kanununun 80 inci maddesindeki, "görev yollukları" kavramı ile karıştırılmaksızın primden istisna olan ödemeler içinde yer almaması nedeniyle, tamamının

sigorta primi kesintisine tutulması ,

Yemek parası adı altında yapılan nakit ödemelerden, günlük asgari ücretin % 6 sının yemek verilen gün sayısı ile çarpımı suretiyle bulunacak tutarının üzerindeki kısmı ile yol bedeli altında yapılan nakit ödemenin tamamından sigorta primi kesilmesi

Gerekmektedir."

Şeklinde açıklama yapılması,

Ayrıca, mahkemelerde yapılacak olan savunmalarımızda da yukarıdaki metinlere,

" İşverenin sigorta primlerinin iadesini istemiş olduğu .....işini .....ya karşı taahhüt ve ikmal etmiş olduğu, dolayısıyla çalıştırmış olduğu sigortalıları için almış oldukları yol ve yemek paraları

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/Ankara
Tel: (0312) 45871 10 Faks: (0312) 432 12 37
Elektronik Ağ: www.sgk.gov.tr
e-posta: isverenlerPrimDB@sgk.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Daire Başkanı: İbrahim ÖZÇELİK

ALO 170

LOGO

KAYIT DIŞI ÇALIŞMAYIN
GELECEĞİNİZİ RİSKE ATMAYIN

ile bu ödemelere ait işveren sigorta primi tutarlarının da ihale makamından ayrıca tahsil edildiği, söz konusu ödemelerin sigorta primine tabi tutulmayacak ve iade edilecek olması halinde, bu ödemenin işveren sigorta primi hissesi de dahil olmak üzere gider olarak yüklenicilerin hakedişlerinde yer aldığı ve ihale makamından tahsil edilmiş olduğu dikkate alınarak, iadesinin ihale makamına yapılması gerektiği, bu nedenle ihale makamı .....da davaya müdahil olması gerektiği değerlendirilmektedir."

Şeklinde ilave yapılmasının uygun olacağı,

Değerlendirilmektedir.

Bilgi edinilmesini, gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

DAĞITIM:
BİLGİ VE GEREĞİ İÇİN:
SOSYAL GÜVENLİK İL MÜDÜRLÜKLERİNE/MERKEZLERİNE

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/Ankara
Tel: (0312) 45871 10 Faks: (0312) 432 12 37
Elektronik Ağ: www.sgk.gov.tr
e-posta: isverenlerPrimDB@sgk.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Daire Başkanı: İbrahim ÖZÇELİK

LOGO

ALO 170

KAYIT DIŞI ÇALIŞMAYIN
GELECEĞİNİZİ RİSKE ATMAYIN